

MOL GO'SHTI ISHLAB CHIQRISH VA
TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI

Xalilov Joxongir Zoxidovich

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universitetining Toshkent filiali Zootexnologiya va
ipakchilik kafedrasida assistenti.*

Anotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi va Rossiya federatsiyasida ilmiy faoliyatini olib borayotgan bir qator olimlarning bugungi kundagi aholining go'shtga xususan mol go'shtiga bo'lgan talabini to'liq qondirish maqsadida bir qator usullar innovatsion texnologiyalar ishlab chiqilganligi va ularni xalq xo'jaligiga tadbiq qilishning ijobiy hamda samarali taraflari bayon qilinadi.*

Kalit so'zlar: *Go'sht, iste'mol, qoramol, zot, buzoqxon, hazmlanish, oqsil, uglevod, energiya.*

Аннотация: *В данной статье рядом ученых, осуществляющих научную деятельность в Республике Узбекистан и Российской Федерации, разработан ряд методов и инновационных технологий с целью полного удовлетворения потребности современного населения в мясе, особенно говядине, и их применения в кулинарии. описываются положительные и эффективные стороны этого процесса.*

Ключевые слова: *Мясо, потребление, крупный рогатый скот, порода, телятник, переваримость, белок, углеводы, энергия.*

Annotation: *In this article, a number of scientists carrying out scientific activities in the Republic of Uzbekistan and the Russian Federation have developed a number of methods and innovative technologies in order to fully satisfy the demand of today's population for meat, especially beef, and their application to the national economy. the positive and effective aspects of doing it are described.*

Key words: Meat, consumption, cattle, breed, calf house, digestibility, protein, carbohydrate, energy.

Asosiy qism

Mamlakatimizda go'shtli chorvachilik sanoatini yaratish va aholining mol go'shtiga bo'lgan ehtiyojini qondirish kerak edi. So'nggi yillarda go'shtli qoramollar soni etarli emasligi sababli, ushbu holatlar tufayli ba'zi fermer xo'jaliklari sutli qoramollarni boqishadi va boqishadi, shu bilan birga ularni intensiv etishtirishni joriy etishadi

Mamlakat go'sht balansida qoramol so'yishdan olingan go'sht etakchi o'rinni egallaydi. Bu uning yuqori ozuqaviy qiymati va qoramollarning hamma joyda mavjudligi bilan bog'liq. Qoramollar donli ozuqadan foydalanishda odamlar uchun antagonistik emas, ular o'simlik ishlab chiqarish chiqindilaridan samarali foydalanadilar. Arzon ozuqadan foydalangan holda, qoramollar yuqori sut va go'sht mahsuldorligini ishlab chiqarishga qodir.

Mol go'shti ishlab chiqarishni ko'paytirish faqat ishlatiladigan qoramollarning genetik resurslaridan samarali foydalanish, hayvonlarning iqtisodiy va biologik xususiyatlarining maksimal darajada namoyon bo'lishini ta'minlash bilan mumkin. Boqilgan yosh hayvonlarning o'sishi va rivojlanish xususiyatlarini doimiy ravishda kuzatib borish bilan ushbu jarayonlarga o'z vaqtida aralashish va ularni ozuqa va boshqa omillar yordamida tuzatish mumkin.

Mamlakat aholisini sifatli go'sht bilan ta'minlash eng muhim ijtimoiy-iqtisodiy vazifalardan biridir. Ushbu muammoni hal qilishning ikki yo'li mavjud:

1. 1)boqilgan qoramollar sonini ko'paytirish;
2. 2)sut buqalarini boqishni kuchaytirish, boqilgan chorva mollarning o'rtacha kunlik o'sishini oshirish, so'yish uchun sotilganda uning vaznini oshirish.

Ko'pgina olimlarning fikricha, yosh qoramollarni intensiv boqish va boqish aholini mol go'shti bilan ta'minlash muammosini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Hozirgi vaqtda mamlakatdagi mol go'shtining 98% kombinatsiyalangan va sutli hayvonlarni so'yishdan olinadi.

Mamlakat go'sht balansida qoramol so'yishdan ishlab chiqarilgan go'sht miqdori 17-20% ni tashkil qiladi, sigirlar sonining yillik qisqarishi kuzatiladi va shuning uchun biz boqish uchun ishlatiladigan buzoqlarni kamroq olamiz. Hozirgi vaqtda Golshteyn zotli sutli qoramollarga ustunlik beriladi. Bu zotning hayvonlari katta massaga ega, yuqori sut mahsuldorligi bilan birga ular yuqori o'sish energiyasiga ega

Ko'pgina tadqiqotchilarning ta'kidlashicha, mol go'shti ishlab chiqarish yuqori daromadli va raqobatbardosh bo'lishi uchun sog'in sigirlardan olingan yosh hayvonlarni boqish va boqish texnologiyasini tabiiy-iqlim sharoiti va uni ishlab chiqarish amalga oshiriladigan iqtisodiy imkoniyatlarga qarab takomillashtirish zarur.

Go'sht uchun sutli buqalarni boqish samaradorligi ko'p jihatdan yosh zaxiraning hayotining birinchi kunlari va oylarida qanchalik yaxshi etishtirilganiga bog'liq, chunki bu davrda go'sht mahsuldorligi shakllanadi..

Yosh hayvonlarni o'stirish va boqishning samarali texnologiyalaridan foydalangan holda mol go'shti ishlab chiqarishni ko'paytirish mumkin.

Rossiya agrosanoat majmuasining barcha sohalaridagi bozor munosabatlari qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilarini foydali ishlashga qaratilgan, ammo ko'plab fermer xo'jaliklarida mol go'shti ishlab chiqarish doimiy ravishda foydasiz bo'lib qolmoqda.

Go'shtli chorvachilikni yanada rivojlantirishning dolzarb vazifasi mol go'shti ishlab chiqarish hajmini oshirish va ishlab chiqarish xarajatlarini sezilarli darajada tejash va uning tannarxini kamaytirishdir.

Qoramollarni go'sht uchun yanada dinamik va samarali boqish va boqish uchun hosildorlikni oshirish va ishlab chiqarish tannarxini pasaytirish orqali sanoatni faollashtirish zarur. Chorvachilikda naslchilik ishlari tizimi nafaqat go'shtli qoramollardan, balki sut mahsulotlaridan ham mol go'shti olishni ta'minlaydi

Yetakchi olimlar: N. I. Strekozov (2012), A. P. Kalashnikov (2003), X. A. Amer-khanov (2017), V. I. Kosilov (2018), V. I. Trukhachev (2017), L. I. Kibkalo va boshqalar (2016) mol go'shti ishlab chiqarish sut fermer xo'jaliklarida

chorvachilik etishtirish va boqish texnologiyasini takomillashtirish orqali ko'paytirilishi mumkinligini o'z asarlarida qayd etishadi. mol go'shti ishlab chiqarish.

Dunyoda sut chorvachiligining kuchayishi bilan ishlab chiqarilgan mol go'shti sifati pasayadi, chunki intensiv sut zotlarining (800-1200 g) yosh hayvonlarini boqish va ularni yuqori vazn sharoitida etishtirish uchun tirik vaznning yuqori o'sishiga bog'liq. qayta ishlash sanoatini qoniqtirmaydigan yog ' birikmasining ko'payishi, iste'molchilar uchun uning talabini kamaytiradi va sezilarli o'sishiga olib keladi.

Chorvachilikni etishtirish va boqishdagi barcha texnologik aloqalarni hal qilishga har tomonlama mos bo'lgan fermer xo'jaliklarida iqtisodiy jihatdan foydali mol go'shti etishtirishni tashkil etish mumkin Mol go'shti ishlab chiqarishni ko'paytirish uchun turli xil genotipli yosh hayvonlarni etishtirish va boqish uchun zamonaviy samarali texnologiyalarni ishlab chiqish va ulardan foydalanish kerak V. I. Kosilov, S. I. Mironenko kabi olimlarning fikriga ko'ra sut buqalarini o'stiradigan va boqadigan ko'pchilik fermer xo'jaliklarida mol go'shti ishlab chiqarish foydali emasligi aniqlandi. Bu, birinchi navbatda, moddiy resurslarning yuqori narxi va birinchi navbatda, etarli bo'lmagan va muvozanatsiz ovqatlanish bilan bog'liq [4:4-5 bet]

N. I. Strekozov, A. V. Chinarov va boshqa bir qator olimlarning ma'lumot berishicha yaqin kelajakda mol go'shti ishlab chiqarishning ko'payishi sutli qoramollar soniga bog'liq bo'ladi. Qora va oq qoramol zotlari eng keng tarqalganligi sababli, ularning go'sht mahsuldorligini oshirish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda [3:3-4 bet]

Z. L. Kodzokova, M. B. Ulimbashev, A. F. Shevxuzhev va boshqa tadqiqotchi olimlarning ma'lumot berishicha sut chorvachiligida mol go'shti ishlab chiqarish go'sht ishlab chiqarishdan farq qiladi, chunki u go'shtni gobilar, sut podasining yosh qoramollari va so'yilgan sigirlardan foydalanadi.[2:123-127 bet]

V. I. Truxachev ko'plab rivojlangan mamlakatlarda go'sht uchun qoramollarni ko'paytirish va boqish foydali sanoat ekanligini va sanoatning

muvaffaqiyati ilg'or texnologiyalar, genetika va veterinariya tibbiyoti bilan ta'minlanganligini unutmang. Turli mamlakatlar yiliga kishi boshiga mol go'shti turli miqdorda ishlab chiqarish, ularning eng yangi Zelandiyada mol go'shti ishlab chiqarish-171 kg, Irlandiya - 140, Avstraliya-102, Argentina-74, Kanada-42, Braziliya-401, Aqsh-40, Belarus-28, Ukraina-12,3 kg, Rossiyada esa, bu ko'rsatkich 12,4 kg.[1:296 bet]

Xulosa. Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki keyingi tadqiqotlar turli xil sut zotlari va liniyalariga mansub Golshteyn va oq-qora sigirlarni etishtirishning texnologik usullarini yaratish va takomillashtirishga, ularni sut va sutdan keyingi davrda intensiv etishtirishga qaratish lozimligini ko'rsatmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Truxachev V. I., Kapustin I. V., Zlydnev N. Z., Kapustina Ye. I. qoramol fermalarini texnologik modernizatsiya qilish va rekonstruksiya qilish: monografiya. - 2nd ed., qayta chop. Sankt-Peterburg: Lan Publ., 2020, 296 P. matn: to'g'ridan-to'g'ri.
2. Kodzokova Z. L., Ulimbashev M. B., Shevxujev A. F. simmental buqalarning go'sht va yog ' to'qimalarining fizik-kimyoviy tarkibiga turli xil etishtirish texnologiyalarining ta'siri. - Matn: to'g'ridan-to'g'ri // Izvestiya Spbsau. - 2016. - No. 43. - pp. 123-127.
3. Strekozov N. I., Chinarov A. V. 2020 yilgacha Rossiyada go'sht chorvachilikni rivojlantirish bizning ko'rish. - Agrosanoat majmuasining fan va texnika yutuqlari, 2012 yil, 8-son, 3-4 betlar.
4. Kosilov V., Mironenko S. zotli va zotli buqalarning o'sishi va go'sht mahsuldorligi xususiyatlari. - Sut va go'sht chorvachilik. - 2004. - No. 4. - p.4-5.
5. Kalashnikov N. A., Polovinko L. M., Kayumov F. G. Nasl sifati va bu usuli yordamida samaradorligini tomonidan naslchilik buqalar baholash. - Orenburg Davlat agrar universiteti materiallari. - 2016. - № 1(57). - Pp. 83-85.
6. Dusaeva Ye. M., Kuvanov J. N. Jahon mol go'shti bozorining davlat va Rossiya bozorining istiqbollari. -Mol go'shti chorvachilik Axborotnomasi. Butunrossiya go'shtli chorvachilik ilmiy-tadqiqot instituti. - Orenburg, 2013. - № 1(79). - P. 80-97.